

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการวางแผนในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากผู้บริการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 257 คน ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. สภาพความรู้ของผู้บริหาร จำแนกตามขอบเขตของเนื้อหา

จากผลการวิจัย สภาพความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามขอบเขตของเนื้อหาพบว่า เนื้อหาที่ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้มากที่สุดคือความรู้ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ (มีค่า $\bar{P} = 0.85$) เนื้อหาที่ผู้บริหารมีความรู้ในระดับรองลงมา จะไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ระหว่างเรื่องการค้าเนินการตามแผน ($\bar{P} = 0.59$) และเรื่องการวางแผน ($\bar{P} = 0.588$) ส่วนเนื้อหาที่ผู้บริหารมีความรู้้น้อย คือเรื่องการบริหารโรงเรียน ($\bar{P} = 0.43$) และเรื่องแนวคิดการบริหารโรงเรียนโดยทั่วไป ($\bar{P} = 0.47$)

2. ระดับความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหารในระดับภาพรวมโดยทั่วไป

ระดับความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ในจำนวน 257 คน เป็นผู้มีความรู้ในระดับดีเยี่ยม 1 คน ระดับดี 53 คน ระดับพอใช้ 62 คน และระดับควรปรับปรุง 141 คน

3. ระดับความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหาร เมื่อพิจารณาตามตัวแปรภูมิหลังปรากฏดังนี้

3.1 ความรู้ของผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่ากลุ่มผู้บริหารที่อยู่ในตำแหน่งครูใหญ่ เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.2 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มผู้บริหารที่มีอายุ 51-60 ปี เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.3 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุราชการ พบว่า กลุ่มที่มีอายุราชการมากกว่า 25 ปี เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.4 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งบริหาร พบว่า กลุ่มผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 25 ปี เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.5 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า กลุ่มผู้บริหารที่มีความรู้ต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.6 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมาก เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

3.7 ความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การเรียนวิชาการวางแผน พบว่า กลุ่มผู้บริหารที่ไม่เคยเรียนวิชาการวางแผนในสถานบันศึกษามากเลย เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุง

4. สภาพความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามเขตพื้นที่การปฏิบัติงาน

จากผลการวิจัย สภาพความรู้ของผู้บริหารจากผลการทดสอบและจำแนกตามเขตเขตพื้นที่การปฏิบัติงาน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ซึ่งสังกัด 6 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ (สปอ.) และ 1 สำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอ (สปก.) ผู้บริหารใน สปอ. และ สปก. ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดคือ สปอ. สิเกา (30.82 จากคะแนนเต็มรวมทั้งหมด 50 คะแนน) ผู้บริหารในเขต สปอ. และ สปก. ที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำสุดคืออำเภอวังวิเศษ (25.32 คะแนน) เมื่อเรียงตามลำดับจากผลการทดสอบ

ปรากฏดังนี้ 1. อำเภอสิเกา (30.82) 2. อำเภอปะเหลียน (29.18) 3. อำเภอกันตัง (26.93) 4. อำเภอเมือง (26.62) 5. อำเภอย่านตาขาว (26.00) 6. อำเภอท่ายยอด (25.33) และ 7. กิ่งอำเภอวังวิเศษ (18.42)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยปรากฏว่ามีประเด็นที่สำคัญควรพิจารณาดังนี้

1. ระดับความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหารสังกัด สปจ. ตรัง ในระดับภาพรวมโดยทั่วไป ปรากฏว่าเกินกว่าร้อยละ 50 จำเป็นต้องปรับปรุง เมื่อเป็นเช่นนี้ น่าจะแสดงว่าการวางแผนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สปจ. ตรังส่วนใหญ่จะไม่สอดคล้องกับสิ่งที่โครงการปรับปรุงการปรับปรุงประสิทธิภาพบริหารโรงเรียนประสงค์จะให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อทั้งงานในภารกิจหลักและงานสนับสนุนของโรงเรียนสังกัด สปจ. ตรัง ไม่บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของโครงการ ทั้งนี้ เพราะการวางแผนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานให้เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (อุทัย บุญประ เสรฐิ 2531: 4) ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ในเรื่องการวางแผนไม่สมบูรณ์ การที่จะนำความรู้เรื่องการวางแผนไปสู่ภาคปฏิบัติก็อาจมีจำกัดหรืออาจไม่ถูกวิธีการที่มีประสิทธิภาพ สภาพการณ์ในลักษณะเช่นนี้จะทำให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยปราศจากทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้โรงเรียนไม่สามารถบรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งเอาไว้อย่างมีประสิทธิภาพได้ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหารเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน เป็นผู้ส่งเสริมความก้าวหน้าของการเรียนการสอน เป็นผู้จัดการให้งานดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบงานของโรงเรียน ตั้งแต่งานสูงสุดมาจนถึงงานต่ำสุด ดังนั้นการวางแผนสามารถที่จะช่วยให้ผู้บริหารบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางชัดเจน ซึ่งตรงกันที่ประกอบ คูปรัตน์ ที่กล่าวไว้ใน "การวางแผนกำลังคนในวงการศึกษา (เอกสารประกอบการบรรยาย) ว่า "ในการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพองค์กรสามารถลดพฤติกรรมการบริหารแบบ "เคาสุ่ม" และสามารถดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เป็นที่ตั้งใช้เหตุผลแทนสัญชาตญาณและรวบรวมพลังขององค์กรทั้งสิ้นให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

ดังนั้นหากสปลจ. ดรง มีนโยบายที่จะบริหารงานโดยเน้นการวางแผน ก็ต้องแก้ไข การขาดความรู้ด้านการวางแผนของผู้บริหารในสังกัด ซึ่งอาจทำได้โดยจัดโครงการอบรมด้าน การวางแผน เสริมขึ้น โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มดังกล่าว

2. สภาพความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียนของผู้บริหารสังกัดสปลจ. ดรง พบว่า เนื้อหาที่ผู้บริหารมีความรู้ที่น้อยที่สุดคือการประเมินการบริหารโรงเรียน เหตุที่เป็นดังนี้อาจจะเป็น เพราะผู้บริหารโรงเรียนไม่ทราบถึงแนวคิด เทคนิควิธี และรูปแบบการประเมิน การบริหารโรงเรียนว่ามีการจัดทำกันอย่างไร ซึ่งตรงกับประชา ธิกขบัญญัติ (2524: 126) ซึ่งได้ทำการวิจัยส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการประเมินผลในโรงเรียนประถมศึกษา จ. สมุทรปราการ พบว่า โดยส่วนรวมโรงเรียนมีการปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะผู้บริหารยังขาดความรู้ในเรื่องการวัดผลประเมินผล ซึ่งจะแก้ไขได้โดยการส่งเสริม การให้ความรู้ในเรื่องการประเมินผลแก่ผู้บริหาร เช่นการเข้าอบรมสัมมนาด้านการวัดผล ประเมินผลจากสถาบันต่าง ๆ นอกจากนี้ทางหน่วยเหนืออันได้แก่กรม จังหวัดและอำเภอ ควรให้ความสำคัญในการติดตามและประเมินผล เนื่องจากในปัจจุบันทุกกรมในสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการมีหน่วยงานการวางแผน มีหน่วยงานสั่งการ แต่ไม่มีหน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ติดตาม ประเมินผล ยกเว้นสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีกองตรวจและรายงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะ เน้นแต่เฉพาะการตรวจเยี่ยมไม่ได้เน้นการตรวจ ติดตาม และประเมินผล เมื่อเป็นเช่นนี้วิธีการตรวจติดตามและประเมินผล จึงอ่อนไปทุกกรมสังกัด ผู้บริหารส่วนใหญ่ ตั้งแต่ระดับกรม จังหวัด อำเภอ และโรงเรียน จึงไม่ค่อยได้พัฒนาทักษะด้านการตรวจ ติดตาม และประเมินผล

3. ผู้บริหารสังกัด สปอ. สิเกา มีความรู้ด้านการวางแผนโดยเฉลี่ยในระดับสูง สุดคือ 30.82 จากคะแนนเต็มรวมทั้งหมด 50 คะแนนนั้น เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลที่แสดงถึง สภาพภูมิหลัง ปรากฏว่าผู้บริหาร สปอ. สิเกา เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีใน สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 72.73 ซึ่งในจำนวนนี้ปรากฏเป็นผู้ซึ่งเคยเรียนวิชาการวางแผนใน สถานศึกษามาก่อนถึงร้อยละ 45.46 และทางด้านอายุปรากฏมีอายุโดยเฉลี่ย 42.46

(ทิสัย 26) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอำเภออื่น ๆ ที่ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า ปรากฏว่า ประสิทธิภาพและภูมิหลังที่น่าจะมีการส่งผลกระทบต่อระดับความรู้ต่ำกว่า หรือแตกต่างกัน (ดูรายละเอียดจากตาราง)

ตาราง เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์เคยเรียนวิชาการวางแผน ในสถานศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียน ระหว่าง สปอ./สปก. ต่าง ๆ ที่สังกัด สปจ. ตรัง

สปอ./สปก. สังกัด สปจ. ตรัง	อายุ	ทิสัยของอายุ	วุฒิปริญญาตรี	เคยเรียนวิชาการวางแผน ในสถานศึกษา
1. ลิเกา	42.46	28	72.73	45.45
2. ปะเหลียน	44.34	29	65.79	47.37
3. กันตัง	44.37	28	65.63	37.50
4. เมือง	50.07	28	83.33	63.33
5. ย่านตาขาว	45.29	31	82.86	62.86
6. ห้วยยอด	44.48	27	77.19	42.11
7. วังวิเศษ	48.58	19	47.37	36.84

4. ระดับความรู้ด้านการวางแผนของผู้บริหาร เมื่อจำแนกตามตำแหน่งพบว่า กลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุดคือตำแหน่งครูใหญ่ งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อันได้แก่ ตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และผู้อำนวยการโรงเรียน ตามลำดับ การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารโดยส่วนใหญ่จะ เริ่มต้นที่ตำแหน่งครูใหญ่ก่อน ดังนั้นในด้านประสบการณ์ที่ดี หรือด้านความรู้ความสามารถในการบริหารงานอาจจะด้อยหรือน้อยกว่าในตำแหน่งอาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน ทั้งนี้เพราะสำนักงวนคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดไว้ว่า การจะขึ้นไปสู่ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน จะต้องมียุติบัตรชั้นกล่าวคือจากครูใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ จะต้องเป็น

ครูใหญ่มากอย่างน้อย 2 ปี และจากอาจารย์ใหญ่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน จะต้องเป็น อาจารย์ใหญ่มากอย่างน้อย 2 ปี ดังนั้นผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่และผู้อำนวยการโรงเรียน ย่อมมีประสบการณ์และความรู้ความสามารถสูงกว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ นั่นคือผู้ดำรง ตำแหน่งครูใหญ่ในสังกัดสพจ. ตรัง มีความรู้ด้านการวางแผนในระดับควรปรับปรุงมากที่สุด นับว่าเป็นข้อมูลสำคัญในการให้ความรู้ด้านการวางแผนโรงเรียน แก่ผู้บริหารสังกัดสพจ. ตรัง ในอนาคตต่อไป

ในด้านความรู้ของผู้บริหารเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่ากลุ่มที่ควรปรับปรุง มากที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 51-60 ปี และกลุ่มที่ควรปรับปรุงน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีอายุ 31-40 ปี

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร กลุ่มอายุ 51-60 ปี เป็นวัย ซึ่ง สุธา จันทร์เอม กล่าวว่า (2517: 51) เป็นวัยที่หลงลืมง่าย ความจำเลอะเลือน และ เป็นระยะ เวลาที่ส่วนใหญ่จะคิดคำนึงในเรื่องอนาคต ครอบครัว และบุตรหลานมากกว่าจะ คิดในเรื่องการศึกษาหาความรู้ ผู้บริหารในวัยนี้ต้องยอมรับความจริงว่าความคล่องตัว ความปราดเปรียว อาจจะลดน้อยถอยลงไป แต่ก็อาจจะไม่เสมอไปก็ได้ ในบางรายอาจจะ มีทั้งด้านประสบการณ์และความรู้ที่พอกพูนมากขึ้น แต่โดยภาพรวมแล้วกลุ่มอายุ 51-60 ปี เป็นกลุ่มที่จะต้องให้ความสนใจในเรื่องความรู้ด้านการวางแผนให้มากที่สุด

เกี่ยวกับกลุ่มอายุดังกล่าวยังได้สอดคล้องกับอายุราชการของผู้บริหาร พบว่ากลุ่มอายุ ราชการมากกว่า 25 ปี ควรปรับปรุงมากที่สุดคือผู้บริหารที่รับราชการมานานอาจจะมี ความเบื่อ ความกระตือรือร้นลดน้อยลงไป หรืออาจจะประสบความสำเร็จในชีวิตการงานแล้ว ทำให้ขาด แรงจูงใจในการบริหารงาน

ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ในตำแหน่งบริหาร พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในตำแหน่ง มากกว่า 25 เป็นกลุ่มที่ควรปรับปรุงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. หากมีการอบรมความรู้ด้านการวางแผนในครั้งต่อไป หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว ทางหน่วยต้นสังกัด ควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตามผล ถึงการนำความรู้ด้านการวางแผน ไปใช้ในภาคปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติจริงและปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนเป็นเครื่องช่วยกำกับทางอ้อมให้มีการนำความรู้และประสบการณ์

2. หากจะจัดให้มีการอบรมความรู้ด้านการวางแผนในครั้งต่อไป ควรจะเน้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีความรู้ด้านการวางแผน ควรปรับปรุงดังนี้

- 2.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ในตำแหน่งครูใหญ่
- 2.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุ 51-61 ปี
- 2.3 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุราชการมากกว่า 25 ปี
- 2.4 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งบริหารมากกว่า 25 ปี
- 2.5 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
- 2.6 ผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาการวางแผนในสถานศึกษามาก่อน

3. หากจะจัดให้มีการอบรมความรู้ด้านการวางแผนในครั้งต่อไป ควรจะเน้นเนื้อหาด้านการประเมินการบริหารโรงเรียนให้มากที่สุด รองลงมาคือแนวคิดการบริหารโรงเรียนโดยทั่วไป

4. สำหรับ สปจ. ตรัง หากจะจัดให้มีการอบรมความรู้ด้านการวางแผนในครั้งต่อไป ควรให้ความสนใจกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ต้องปรับปรุงมากที่สุด ซึ่งได้แก่ผู้บริหารสังกัด สปก. วัังวิเศษ และ สปอ. ห้วยยอด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในโอกาสต่อไป

การวิจัยในโอกาสต่อไปควรจะเน้นการวิจัยในเชิงพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เฉพาะกลุ่ม อาทิ กลุ่มผู้บริหารที่อยู่ในตำแหน่งครูใหญ่มีอายุ 50-60 ปี: มีอายุราชการมากกว่า 25 ปี มีประสบการณ์ในตำแหน่งบริหารมากกว่า 25 ปี กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และผู้ไม่เคยเรียนวิชาการวางแผนในสถานศึกษามาก่อน